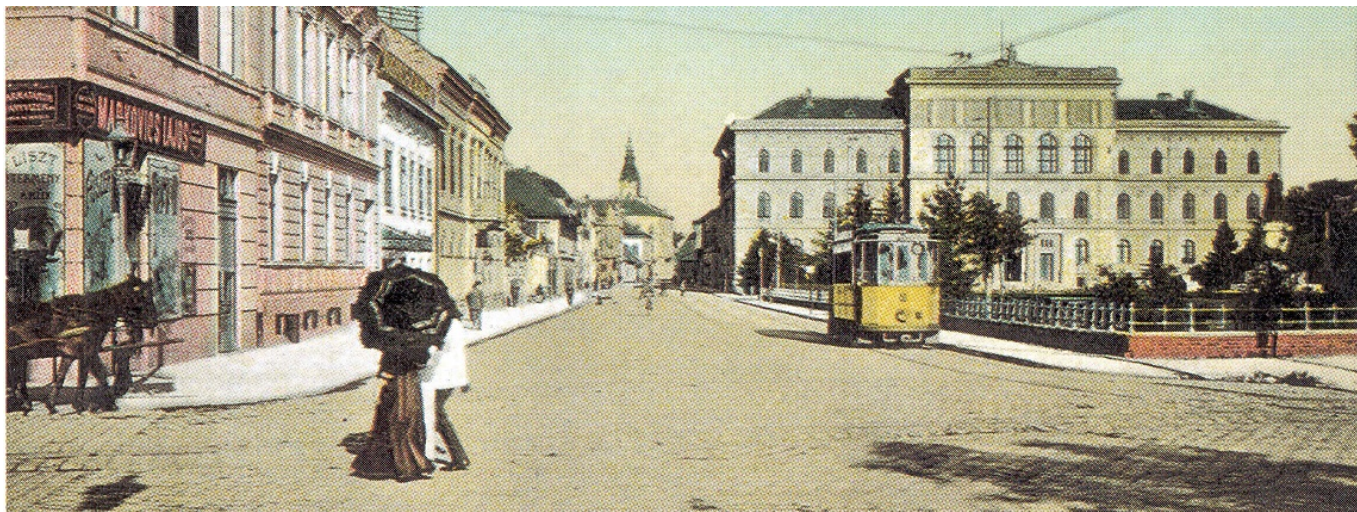

Egyetemtörténet

Évfordulók: Címlapon a szegedi egyetem ügye

2020. március 26.

Szegeden 2020-ban az egyetemalapítási álmok és viták több jubileumára is emlékezhetünk. A szegedi felsőoktatás gondolata legalább 230 éves. Címlapsztorivá 110 éve Mikszáth tette a szegedi egyetem ügyét. 100 éve járt Szegeden a kolozsvári egyetem küldöttsége, és a város nagylelkű ajánlatot tett a felsőoktatási intézmény befogadásáról – derül ki a korabeli lapokból és az SZTE egyetemtörténeti kiadványaiból.

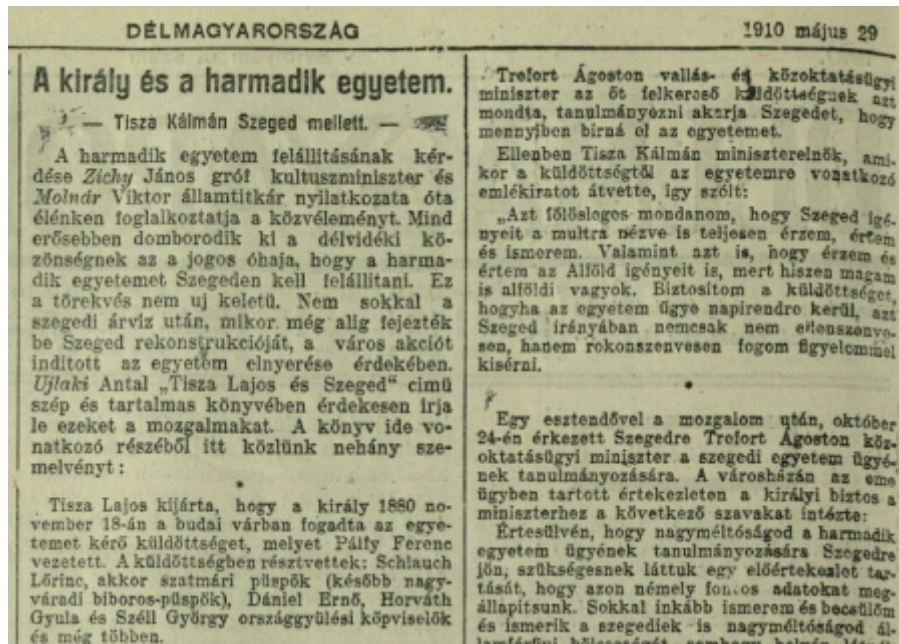
Egyes források szerint **230 éve**, 1790-ben a megyei gyűlés arról hozott határozatot, hogy a Tisza-parti városban filozófiai iskolát hozzanak létre, hogy „felsőbb oktatás” teremtsjön Szegeden.

A regionális sajtó cikkei, a helytörténeti kutatások szerint Szeged egyetemét kért az 1879-es tiszai árvíz pusztítása utáni újjáépítéssel 1880-ban, vagyis **140 éve**, majd – többek között – 1882-ben, 1893-ban, 1906-ban.

A város akciói

„Nem sokkal a szegedi árvíz után, mikor, még alig fejezték be Szeged rekonstrukcióját, **a város akciót indított az egyetem elnyerése érdekében.** Újlaki Antal: *Tisza Lajos és Szeged* (<http://dmarchiv.bibl.u-szeged.hu/13/>) című szép és tartalmas könyvében érdekesen írja le ezeket a mozgalmakat. A könyv ide vonatkozó részéből itt közlünk néhány szemelvényt” – olvashatjuk a Délmagyarország 1910. május 29-i számában.

Az 1879-es tiszai árvíz után Szeged újjáépítésének teljhatalmú királyi biztosa, „**Tisza Lajos kijárta, hogy a király 1880. november 18-án a budai várban fogadta az egyetemet kérő küldöttséget, melyet Pálffy Ferenc vezetett.** A küldöttségben részt vettek: Schlauch Lőrinc, akkor szatmári püspök (később nagyváradi bíboros-püspök), Dániel Ernő, Horváth Gyula és Széli György országgyűlési képviselők és még többen. Pálffy Ferenc **polgármester** beszéde után **a király** átvette Szeged város feliratát és egy ívről a következő sorokat olvasta föl:

‘Megelégedéssel láttam, hogy **Szeged város újjászületése által okozott gondjai mellett is, mily meleg érdekléssel és rokonszenvvel karolja fel a tudományok előmozdítását.** Kérelmük tárgyát kormányom, mint eddig, úgy ezentúl is komoly tárgyilagossággal és megfontolással fogja mérlegelni, és szívesen fogok annak idején oly javaslatot helybenhagyásommal megerősíteni, mely az ország, a tudomány és az illető városok érdekeivel leginkább találkozik.’ (...)

Újlaki szerint Schlauch püspök elmondta: „... Bár nem vagyok szegedi születésű, de az én tudományom bölcsője Szegeden ringott, képeztetésem ott nyertem. Azért készséggel csatlakoztam a küldöttséghez és siettem pártolni kérelmüket, miután az Alföldre nézve egy Szegeden állítandó egyetem művelődési haszonnal járna.”

„**Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter** az őt felkereső küldöttségnek azt mondta, **tanulmányozni akarja Szegedet, hogy mennyiben bírná el az egyetemet.**

Ellenben **Tisza Kálmán miniszterelnök**, amikor a küldöttségtől az egyetemre vonatkozó emlékiratot átvette, így szólt:

‘Azt fölösleges mondanom, hogy Szeged igényeit a múltra nézve is teljesen érzem, értem és ismerem. Valamint azt is, hogy érzem és értem az Alföld igényeit is, mert hiszen magam is alföldi vagyok. Biztosítom a küldöttséget, **hogyha az egyetem ügye napirendre kerül, azt Szeged irányában** nemcsak nem

*ellenszenvesen, hanem **rokonszenvesen fogom figyelemmel kísérni.***' (...)” – idézett Újlaki könyvéből a Délmagyarország.

Mikszáth: „Szegeden kellene tehát az egyetemet felállítani”

Az ország második, egyben az első vidéki egyeteme az 1872-től működő Kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem.

A „harmadik egyetem” felállításának, otthonának kérdése élénken foglalkoztatta a közvéleményt a múlt század elején.

A **110 éve** született Délmagyarország első számában, 1910. május 22-én (<http://dmarchiv.bibl.u-szeged.hu/8/>) Mikszáth Kálmán tette hangsúlyossá a szegedi egyetem ügyét.

*„... **Ha igazság volna, az egyetem nem Budapesten, hanem Szegeden állana.** Akkor jobban nézne ki nálunk a tudomány. Az egyetemen azért nincs kultúra nálunk, mert a professzorok nem a tudomány, hanem a képviselői mandátumok után futkosnak és azzal foglalkoznak, hogy mit mondjanak az esti lapoknak. A diákok: azok pedig lumpolnak.*

***Szegeden kellene tehát az egyetemet felállítani** és én hiszem, hogy a Délmagyarország agítációja ezt a törekvést is előbbre fogja juttatni...”* – nyilatkozta 110 éve Mikszáth Kálmán a város új napilapjának.

Az „Alföld e büszke királynője” és a „harmadik egyetem”

Címlapra került **„A harmadik egyetem** (http://dmarchiv.bibl.u-szeged.hu/9/1/dm_1910_002.pdf)” című cikk a Délmagyarország 1910. május 24-i számában.

„...S valósággal, aki tárgyilagosan, szenvedélytől el nem vakított szemmel nézi ezt a kérdést, annak nyilván **át kell látnia Szeged föltétlen jogát.** A megdönthetetlen érvek egész tömege formálódik erős csatasorba mellettünk, amelyek mindegyike elvitathatatlan **országos közérdekké teszi Szeged jussát**” – érvelt a regionális napilap vezércikkének szerzője az ország harmadik egyetemének szegedi alapítása mellett.

„A számbajöhető vidéki emporiumok közül **Debrecen** egy magyar tenger kellős közepén áll, **Temesvár** most is német még, **Pozsony** túlságosan a határon, Bécs periferiájába esik; míg **Szegedet**, tudjuk, mindenfelől mossák a nemzetiségi hullámok, amelyek csak úgy kiáltanak a magyar kultúrának egy oly világító tornya után, mint aminő egy új, hatalmas főiskola lesz – emelte ki a földrajzi elhelyezkedés előnyeit és hátrányait az újságíró. – Hiszen minden tapasztalat, minden adat és megfigyelés a legpregnánsabban kidomborítja **Szegednek, mint kultúrközpontnak** a nemzetiségi vidékkel szemben való jelentőségét. (...)

„Kétségtelen továbbá, hogy **Szeged**, az Alföld e büszke királynője, lakosai számára, terjedelmére, szépségére, jelentőségére nézve **az ország második városa s az egyetem ezért is őt illeti.** Végül a versenyző városok mindegyikének már van főiskolája, míg Szeged ennek mai napig híjjával van. Számtalanszor széttagolt, ezer érvvel megvilágított kérdés ez. De **minden tárgyilagossá argumentum, minden okoskodás más eredményre nem vezethet, minthogy a harmadik egyetemnek Szegednek kell jutnia.** Ebből a követelésünkben nem engedhetünk, ezért harcolnunk kell körömszakadtáig; nem magunkért, hanem a magyarság parancsoló érdekeiért” – sorolta az érveket a kolumnista.

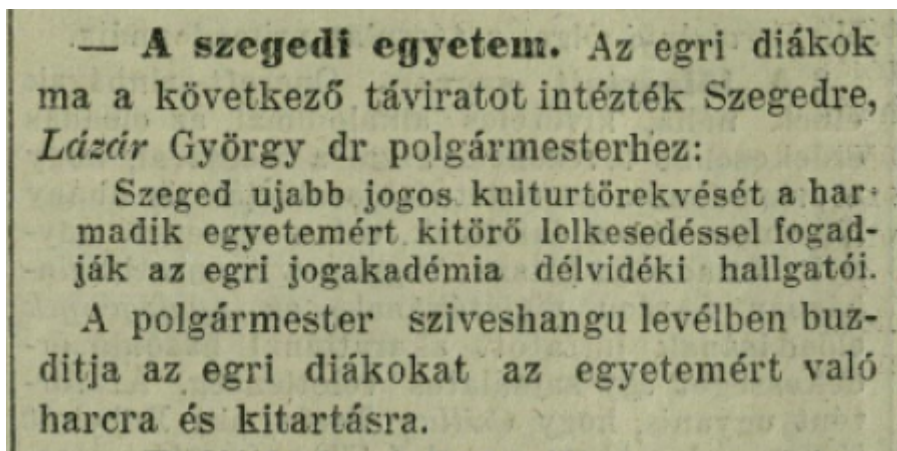
E küzdelem élére állt „*Szeged polgármestere, Lázár György dr., aki élete feladatául tűzte ki, hogy városának a harmadik univerzitást megszerezze...*”.

A „*harmadik egyetemért való sok éves versengésben ismét a sorompóba szólította **Kassát***” – tudósított egy újabb fejleményről a szegedi napilap 1910. május 25-i száma. A cikkíró szerint „*a harmadik egyetem minden korteskedések ellenére mégis Szegedé, a Délvidéké lesz, az egész ország jól felfogott érdeke miatt.*”

A lobbizás újabb színtere az egyesületi élet, ugyanis megalakult a „**Szegediek köre Budapesten**” – adta hírül a városi napilap másik cikke.

E szervezet alakuló közgyűlésén „*szemben azokkal a hírekkel, melyek szerint a minisztertanács a harmadik egyetemet Debrecenben határozta el fölállítani, tiltakozott az ellen, hogy Szegednek a harmadik egyetemet illető régi jogai mellőztessenek. Elhatározta végezetül, hogy a szegedi egyetem érdekében a legmesszebbmenő agitációt fogja kifejteni*”.

A **110 évvel ezelőtti** május az ország úgynevezett harmadik egyeteme körüli vitáktól volt hangos. Ezek újabb és újabb fejleményeiről – például az egyetemért folytatott harcban **Selmecebánya** ringbe szállásáról, vagy az egri diákok táviratáról – folyamatosan hírt adott a Délmagyarország.

Az úgynevezett harmadik egyetem körüli vita végére 1912-ben tett pontot a Parlament: megalapította a Debreceni Magyar Királyi Egyetemet, amely két év múlva, 1914-ben kezdte meg működését a cívis városban.

„Szegedre érkezett az egyetemi bizottság”

„1920. január 12-én *Schneller István* prorektor, *Tóth Lajos* államtitkár, *Korb Flóris* műépítész és a tanárok küldöttsége Szegedre utazott” – írta **Minker Emil: Szeged egyetemének elődei** (http://univ.bibl.u-szeged.hu/18905/1/minker_szte_elodei.pdf) című, 2003-ban megjelent, az egyetemtörténeti kutatásokban fordulatot jelentő munkájában.

(E mű elérhető az SZTE Klebelsberg Könyvtár Contenta (<http://www.ek.szte.hu/contenta-repozitoriumok/>) rendszerén belüli SZTE UnivHistória repozitóriumban (<http://univ.bibl.u-szeged.hu/>), míg a Délmagyarország újságdolgozatait a DélmagyArchív repozitóriumban (<http://dmarchiv.bibl.u-szeged.hu/>).

szeged.hu/) lapozgathatjuk.)

100 esztendeje, 1920. január 13-án a Délmagyarország cikkírója azért örvendezett, mert **„Szegedre érkezett az egyetemi bizottság (http://dmarchiv.bibl.u-szeged.hu/3280/1/dm_1920__009.pdf)”**.

A beharangozó hírből megtudható: *„Dr. Gaál Endre kultúr tanácsnok hétfőn délelőtt bejelentette a tanácsnak, hogy **a kolozsvári egyetemi bizottság az egyetem áthelyezésének lehetőségei felől tájékozódást akarván szerezni, hétfőn este a budapesti vonattal Szegedre érkezik.**”*

„A város tanácsa a bizottság elnöki teendőivel dr. Somogyi Szilveszter polgármestert bízta meg, a szakbizottságokba pedig a következőképpen jelölte ki a város képviselőit: A gazdasági bizottságba dr. Bokor Pált, Kiss Ferencet, Szűcs Mihályt, az orvosi bizottságba Taschler Endrét, dr. Wolf Ferencet és dr. Boros Józsefet, a bölcsészeti bizottságba dr. Rack Lipótot, a jogi bizottságba dr. Turóczy Mihályt és dr. Simkó Elemért jelölték. Az elhelyezési, lakásügyeket dr. Simkó Elemér, a lakáshivatal elnöke végzi.”

A program: **„A szakbizottságok megválasztása és a bizottság teendőinek beosztása** után, kedden délelőtt ebéd lesz a Tisza éttermében, amelyen a város részéről dr. Kelemen Béla kerületi kormánybiztos, dr. Vasek Ernő főispán, dr. Somogyi Szilveszter polgármester és dr. Gaál Endre kultúr tanácsnok vesznek részt. Délután három órakor **a múzeumban tesznek látogatást**. Este hétkor **a Troubadourt hallgatja meg a bizottság a színházban**, utána pedig **ismerkedési estély lesz Szeged egyetemi polgáraival a városi Kaszinóban**. Szerdán délelőtt **a közintézményeket tekintik meg szakbizottságok szerint. A szakbizottságokba az egyetemi ifjúság is delegál egy-egy tagot.**”

„Szeged város a tárgyaláson nagylelkű ajánlatot tett. A 40 tanári lakáson kívül kilátásba helyezett 8 millió korona támogatást, valamint további épületeket és újabbak fölépítését” ígérte – írta Minker professzor a könyvecskéjében.

Tehát **100 éve**, 1920 első hónapjaiban **elkezdődött** a *Báthory István* által 1581-ben alapított universitas utód intézményének, Magyarország második egyetemének, **a Kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem Szegedre költözésének a folyamata**.

SZTEInfo – Összeállította: Ú. I.

Illusztrációk: SZTE Klebelsberg Könyvtár, Móra Ferenc Múzeum

Korábban írtuk:

Évforduló: A szegedi felsőoktatás története (/egyetemtortenet/evfordulo-szegedi)

Az Egyetem neve:

Szegedi Tudományegyetem

Rövidített megnevezése: SZTE

Székhelye: Szeged, Dugonics tér 13.

Postacíme: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.

Központi telefonszáma: (62) 544-000